

تحولات کالبدی بازار سنتی در شهرهای ایران

(مطالعه موردی: بازار شهر کرمانشاه)

کیومرث ایراندوست*^۱، آرمان بهمنی اورامانی^۲

^۱ استادیار گروه شهرسازی دانشگاه کردستان

^۲ کارشناس ارشد شهرسازی

تاریخ پذیرش: ۹۰/۰۶/۳۰

تاریخ دریافت: ۹۰/۰۴/۱۷

چکیده

در دهه های اخیر و با تحولات عمیق کالبدی و اجتماعی شهرهای کشور، بازار به عنوان کانون اقتصادی و اجتماعی شهر سنتی ایرانی دچار دگرگونی و تغییرات قابل توجهی شده است. در بیش تر موارد، بازار از کانون پر جنب و جوش با مرکزیت قوی، به عنصری نسبتاً حاشیه ای بویژه در ارتباط با عملکرد شهری بدل شده و بخش عمده آن با افت ارزش و پویایی اقتصادی و اجتماعی و کالبدی روبه رو بوده است. این مسأله باعث شده که بخش چشمگیری از بازار، بویژه عناصر جانبی و جدا از راسته های اصلی آن دچار رکود و تخریب شوند. در نوشته حاضر با تکیه بر بررسی مطالعات کتابخانه ای، بررسی میدانی و تطبیق نقشه ها، سعی شده است تحولات صورت گرفته در ساختار و کالبد بازار شهر کرمانشاه و نیز عوامل مؤثر بر این تحولات و روند آن مورد بررسی قرار گیرد. شهر تاریخی کرمانشاه با توجه به موقعیت خود همواره دارای اهمیت تجاری بوده و بازار با رونقی داشته است. بنا بر اسناد موجود، بازار کرمانشاه در اواخر دوره قاجار در اوج رونق و شکوه بود. پس از آن با توجه به رشد شتابان شهری و روند فزاینده نوسازی، بازار نیز چون دیگر عناصر و اجزای شهری، تحولات عمیقی را تجربه کرد و تا حد زیادی از لحاظ کارکردی و کالبدی رو به تحلیل رفت. به طور کلی، علل اصلی این تحولات را می توان در دگرگونی شیوه های تولید و مصرف، نوسازی و نوگرایی معاصر، ورود خودرو و خیابان کشی های جدید، برنامه ریزی شهری جدید و تغییر در نقش و عملکرد شهر کرمانشاه جستجو کرد.

واژگان کلیدی: شهر ایرانی، بازار، ساختار شهر، تحولات کالبدی، کرمانشاه.

Structural Transformations of Traditional Bazaar in Iranian Cities (A Case Study: Kermanshah Bazaar)

Kiumars Irandoost

Assistan Professor Urban Development Department, Kurdistan University

Arman Bahmani Oramani

M.A. of Urban Development

Abstract:

In recent decades and with deep structural and social transformations of cities , Bazaar as the socio-economic source of Iranian traditional city has undergone considerable changes. In most cases, bazaar has changed from a moving center with a strong centrality into a relatively marginal element in particular in connection with the urban performance. In other words, a main part of it has been facing with the fall of socio-economic and structural fall of values. This has made a noticeable part of bazaar in particular the sideline elements and those separated from the main route to encounter with recession and annihilation. Relying on library studies, field studies and comparative study of maps, the present article is an attempt to study the changes in the structure of bazaar of Kermanshah city and the factors affecting these changes. The historical city of Kermanshah has always had an important commercial status with regard to its position and has had a thriving state bazaar. According to the existing documents , Kermanshah bazaar was at the climax of glory at the end of Qajar period. After that period, taking into consideration the speedy urban growth and the increasing trend of renovation , bazaar like other urban elements and components experienced deep changes and faded to a great extent from the viewpoint of function and structure. In general , the main reason for these changes can be sought in change in methods of production and consumption, contemporary renovation and modernism, arrival of cars and new street branching , new urban planning and change in the role and performance of Kermanshah city.

Keywords: Iranian City, Bazaar , City Structure, Structural Transformations, Kermanshah.